

Soạn văn lớp 10:

Bài Cảnh ngày hè

Mẫu 1. Soạn bài: Cảnh ngày hè (Nguyễn Trãi) (ngắn nhất)

Bố cục

- 4 câu đầu: Vẽ đẹp cảnh ngày hè
- 4 câu cuối: Tâm trạng của tác giả

1.1. Câu 1 (Trang 118 sgk ngữ văn 10 tập 1)

Tác giả sử dụng nhiều động từ mạnh để diễn tả trạng thái của ngày hè: ùn ùn, giương, phun

+ ùn ùn: gợi hình ảnh xanh thẫm, tầng tầng lớp lớp của tán hòe tuôn ra, giương rộng ra

+ Cảnh vật tràn đầy sức sống, như có sự thôi thúc, căng tràn

+ Thiên nhiên đẹp đẽ, khỏe khoắn, chứa đựng những điều sống động vô cùng

- Tâm trạng của tác giả vui vẻ, tươi sáng như chính bức tranh mùa hè mà ông vẽ lên

→ Xuất phát từ tình yêu thiên nhiên, cảnh vật vì thế mà bức tranh ngày hè của Nguyễn Trãi trở nên sinh động, giàu sức sống

1.2. Câu 2 (Trang 118 sgk ngữ văn 10 tập 1)

Cảnh có sự giao hòa giữa âm thanh, màu sắc, con người và cảnh vật:

- Màu sắc của mùa hè tươi sáng, rực rỡ: màu xanh của cây hòe, màu đỏ của hoa lựu, màu hồng của sen

+ Cảnh vật hòa nhập với nhau, dưới ánh sáng của nắng vàng (lầu tịch dương)

- Âm thanh của sự sống: lao xao chợ cá, tiếng ve sầu (dắng dỏi cầm ve)

+ Tác giả lắng nghe âm thanh sự sống bằng tất cả sự tinh tế của bản thân

→ Bức tranh cảnh vật có sự giao hòa, kết hợp với âm thanh sự sống, hình ảnh con người khiến bức tranh ngày hè trở nên có hồn hơn

Vẻ đẹp của cảnh ngày hè bình dị, trong lành, gần gũi và ấm áp tình quê hương, con người xứ Việt.

1.3. Câu 3 (trang 118 sgk ngữ văn 10 tập 1)

Cảm nhận của tác giả:

+ Nhà thơ sử dụng mọi giác quan của mình để cảm nhận vẻ đẹp ngày hè: khứu giác, thính giác, cảm giác

+ Thiên nhiên ngày hè được tái hiện thông qua lăng kính quan sát tinh tế của tác giả

+ Sự hòa quyện hài hòa về màu sắc, âm thanh chứng tỏ tâm hồn nhà thơ đẹp, giàu xúc cảm

- Tấm lòng của tác giả:

+ Tha thiết yêu thiên nhiên, đất nước

+ Tìm thấy trong tình yêu thiên nhiên có nguồn cội của tình yêu cuộc đời, cuộc sống

+ Tấm lòng đau đáu luôn hướng về dân, về nước

1.4. Câu 4 (Trang 118 sgk ngữ văn 10 tập 1)

Hai câu kết diễn tả khát vọng, nỗi lòng da diết của tác giả về cuộc sống yên bình, hạnh phúc của dân chúng:

+ Nhà thơ mong mỗi khúc đàn Nam Phong của vua Thuần, khúc đàn tượng trưng cho sự no đủ, thuận hòa của nhân dân

+ Lấy chuyện xưa để nói tới hiện tại, cho thấy tấm lòng yêu nước thương dân tới muôn đời

- Câu thơ cũng gọi lên khúc nhạc ngợi ca cuộc sống thái bình, no đủ của dân chúng, đồng thời cũng là lời nhắc các bậc quân vương lấy dân làm trọng

- Nhà thơ thể hiện niềm mong ước, nguyện vọng cho đất nước thái bình chính là tư tưởng “lấy dân làm gốc” của Nguyễn Trãi

+ Tư tưởng này có nguồn gốc từ lời dạy của Khổng Tử “dân vi bản, xã tắc vi quy, quân vi khinh

- Âm điệu của bài thơ có sự thay đổi, lúc nhanh dồn dập, lúc lại thông thả khoan thai.

- Tác dụng của việc kết thúc bằng câu thơ lục ngôn: cảm xúc được dồn nén, dư âm được mở ra – đó cũng là tác dụng khi kết thúc bằng câu thơ sáu chữ trong thơ thất ngôn.

1.5. Câu 5 (Trang 119 sgk ngữ văn 10 tập 1)

Cảm hứng chủ đạo của bài thơ

- Nguồn gốc từ tình yêu thiên nhiên, lòng yêu đời, yêu đất nước, khát vọng về cuộc sống thái bình, hạnh phúc cho nhân dân

- Xuất phát từ khát vọng hòa bình cho nhân dân cộng hưởng với vẻ đẹp tâm hồn, lí tưởng của Nguyễn Trãi, nhân cách của Nguyễn Trãi

→ Bài thơ sử dụng hình ảnh gần gũi, bình dị, câu thơ thất ngôn xen lục ngôn, tác giả mang lại bức tranh thiên nhiên đầy sức sống, tươi đẹp

1.6. Luyện tập

Bài 1 (Trang 119 sgk ngữ văn 10 tập 1)

Vẻ đẹp của mùa hè và tâm hồn Nguyễn Trãi:

- Vẻ đẹp của mùa hè:

+ Hình ảnh cảnh vật: hòe lục đùn đùn, thạch lựu hiên phun thức đỏ, hồng liên trì...

+ Âm thanh sự sống: lao xao chợ cá, dăng dỏi cầm ve

- Sự quan sát lắng nghe vẻ đẹp cuộc sống từ tất cả những giác quan tinh tế nhất của tác giả.

→ Bức tranh màu hè giàu màu sắc, sôi động, căng tràn sức sống, đó cũng chính là tình yêu cuộc sống, yêu cuộc đời của tác giả.

Vẻ đẹp tâm hồn của tác giả: yêu thiên nhiên, mong mọi dân chúng được an ổn, no đủ

+ Bức tranh mùa hè gợi cho ta thấy cảm nhận tinh tế, bút pháp nghệ thuật tài hoa của tác giả

+ Tác giả là người có tấm lòng chân thành, tâm hồn chan chứa yêu thương, gắn bó với cuộc sống, cuộc đời

Bài 2 (Trang 119 sgk ngữ văn 10 tập 1)

Học thuộc bài thơ

Mẫu 2. Soạn bài: Cảnh ngày hè (Nguyễn Trãi) (ngắn nhất)

Hướng dẫn soạn bài

2.1. Câu 1 (trang 118 sgk Ngữ Văn 10 Tập 1)

Miêu tả cảnh ngày hè, tác giả đã sử dụng các động từ: “đùn đùn”, “giương”, “phun”. Từ đùn đùn gợi tả sắc xanh thẫm của tán hòe lớp lớp, liên tiếp tuôn ra, giương rộng ra; từ phun gợi sự nổi bật, bắt mắt của màu đỏ hoa lựu, xen vào đó là mùi hương thơm ngát của hoa sen trong hồ. Cảnh vật được miêu tả với những động từ mạnh thể hiện một sức sống mãnh liệt như có một cái gì đó thôi thúc bên trong, sức sống như ứa căng, tràn đầy.

2.2. Câu 2 (trang 118 sgk Ngữ Văn 10 Tập 1)

Bức tranh ngày hè có sự kết hợp giữa màu sắc và âm thanh, giữa cảnh vật với con người một cách hài hòa, sinh động. Cảnh vật ngày hè ngập tràn màu sắc, sự kết hợp màu đỏ chói giữa màu đỏ của hoa lựu trước hiên với cây hòe xanh rợp bóng. Hương hoa sen kết hợp với khung cảnh ấy khiến không gian tràn đầy sức sống. Và trong không gian cảnh hè ấy, hình ảnh con người hiện lên với sự sung túc, hạnh phúc trong lao động. Tiếng “lao xao” của làng chài cùng tiếng ve râm rạn tạo ra không khí nhộn nhịp, tràn đầy sức sống.

2.3. Câu 3 (trang 118 sgk Ngữ Văn 10 Tập 1)

Để thấy được toàn bộ vẻ đẹp của cảnh ngày hè, tác giả không chỉ dùng thị giác mà còn cảm nhận bằng thính giác và khứu giác. Không những nhìn thấy màu xanh của cây hòe, màu đỏ của hoa thạch lựu, tác giả còn nghe thấy âm thanh lao xao của chợ

cá, tiếng của ve kêu và ngửi thấy mùi thơm của hoa sen mùa hè. Thi nhân dường như mở rộng tất cả các giác quan để đón nhận thiên nhiên, để cảm nhận thiên nhiên và giao hòa cùng thiên nhiên, làm cho bức tranh thiên nhiên trong bài thơ trở nên tinh tế, sống động.

Qua đây, ta thấy được một tình yêu đối với thiên nhiên hay nói rộng hơn là qua việc thể hiện tình yêu đối với thiên nhiên tác giả muốn nói lên tâm lòng của mình đối với nhân dân, đất nước.

2.4. Câu 4 (trang 118 sgk Ngữ Văn 10 Tập 1)

Tâm sự của nhà thơ:

Hai câu thơ cuối thể hiện ước muốn của tác giả, là điểm hội tụ nội dung tư tưởng của cả bài thơ. Tác giả ước mình có “Ngu cầm” – cây đàn của vua Ngu Thuân – gảy lên khúc hát Nam phong, khúc hát về sự ấm no cho trăm họ. Câu thơ này thể hiện ước muốn về một đất nước thái bình, người dân được tham gia lao động, có cuộc sống hạnh phúc để “dân giàu đủ” ở “khắp đời phương”. Câu thơ cuối với sáu chữ với nhịp thơ nhanh như giải phóng tất cả nỗi niềm mà tác giả dồn nén ở những câu thơ trên. Suy cho cùng, cái mà Nguyễn Trãi hướng đến luôn là nhân dân xã tắc chứ không chỉ đơn thuần là cảnh đẹp “nhàn” khi đi ở ẩn.

2.5. Câu 5 (trang 118 sgk Ngữ Văn 10 Tập 1)

Cảm hứng chủ đạo của bài thơ là khát vọng về cuộc sống thái bình, hạnh phúc cho nhân dân. Nguyễn Trãi – một nhân vật lịch sử với một tấm lòng trung quân ái quốc, người đã từng viết lên áng thiên cổ hùng văn của dân tộc đã buộc lòng về ở ẩn bởi bất mãn trước thời cuộc. Trong lòng ông không lúc nào nguôi đi nỗi thương dân. Và trong bài thơ này, tuy chỉ bộc lộ tình thương cho nhân dân ở hai câu thơ cuối là chủ yếu, nhưng qua tất cả những câu thơ còn lại ta cũng thấy được ước muốn của ông khi miêu tả những vẻ đẹp thôn quê cùng vẻ đẹp của con người lao động.